

Motion till riksdagen 2025/26:3907

av Stina Larsson m.fl. (C)

med anledning av prop. 2025/26:108 Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på ett utökat frival för verksamheters hantering av sitt kommunala avfall och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur lagstiftningen kan moderniseras ytterligare för att klassificera icke förorenade schaktmassor som en resurs snarare än avfall och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en alternativ modell för tillsyn på avfallsområdet som bättre balanserar nationell enhetlighet med lokal kompetens och lokala förutsättningar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Centerpartiet välkomnar regeringens ambition att reformera avfallslagstiftningen för att öka materialåtervinningen och främja en mer cirkulär ekonomi. Propositionen innehåller flera positiva inslag som syftar till att möta EU:s återvinningsmål, vilka Sverige i dagsläget riskerar att missa. Det är avgörande för både klimatet och svensk konkurrenskraft att vi ställer om från en linjär till en cirkulär ekonomi där resurser används effektivt och avfall minimeras.

Trots goda intentioner är propositionens förslag inte tillräckligt långtgående och i vissa delar riskerar de att bli ineffektiva eller motverka sina egna syften. För att uppnå ett verkligt systemskifte krävs en politik som på allvar frigör företagens innovationskraft, värnar det lokala självstyret och skapar verkliga marknader för återvunna material.

Stärk företagens roll och minska byråkratin

Centerpartiet anser att näringslivet är motorn i den cirkulära omställningen. Propositionens förslag att flytta ansvaret för vissa avfallsflöden från kommunerna till verksamheterna är ett steg i rätt riktning, men det är för begränsat. Vi vill se ett fullt genomförande av den s.k. frivalsmodellen, där alla verksamheter som har vilja och förmåga ges möjlighet att själva ansvara för hanteringen av sitt avfall. Detta skulle minska det kommunala monopolet, främja konkurrens och innovation samt ge företag bättre förutsättningar att utveckla cirkulära affärsmodeller anpassade för deras specifika verksamheter. Regeringen bör därför återkomma med förslag om ett utökat frival.

Vidare är hanteringen av schaktmassor ett tydligt exempel där lagstiftningen är föråldrad och hindrar cirkularitet. Att klassificera rena schaktmassor som avfall leder till onödiga transporter, ökade kostnader och ett enormt resursslöseri. Propositionens förslag om ett undantag är positivt, men vi vill se att regeringen går längre och utreder hur lagstiftningen kan moderniseras så att icke förorenade massor per definition klassas som en resurs som kan återanvändas lokalt.

Realistiska och marknadsdrivna styrmedel

Ett område där statligt stöd är motiverat är textilåtervinning. Insamlingen av textilavfall har ökat, men Sverige saknar storskalig infrastruktur för sortering och fiberåtervinning. Detta leder till att ett värdefullt materialflöde antingen förbränns eller exporteras. Centerpartiet vill därför införa ett nationellt ”textilkliv” med riktade investeringsstöd för att bygga upp en svensk industri för textilåtervinning, vilket skulle skapa gröna jobb och stärka vår position inom cirkulär ekonomi.

En effektiv och rättssäker tillsyn

Förslaget att flytta tillsynsansvaret för kommunernas avfallshantering från kommunerna kan leda till en mer enhetlig tillsyn, men det riskerar samtidigt att viktig lokalkännedom går förlorad. Som flera remissinstanser påpekar är det tveksamt om länsstyrelserna har resurser och tillräcklig kunskap om de lokala förhållandena i landets alla 290 kommuner för att kunna bedriva en effektiv tillsyn. Regeringen bör därför utreda en alternativ modell som bättre balanserar behovet av enhetlighet med vikten av lokal kompetens, exempelvis genom stärkt samverkan mellan kommuner eller en tydligare rollfördelning mellan länsstyrelse och kommun.

Sammanfattningsvis krävs en mer ambitiös och marknadsorienterad politik för att Sverige ska bli ett föregångsland inom cirkulär ekonomi. Regeringens proposition är ett steg, men för att nå hela vägen krävs de kompletteringar och förändringar som vi föreslår i denna motion.

Stina Larsson (C)

Helena Lindahl (C)

Rickard Nordin (C)

Anders Karlsson (C)